

Ю. Г. Неустроєв,
к. е. н., доцент кафедри економічної теорії та фінансово-економічної безпеки,
Одеська національна академія харчових технологій
ORCID ID: 0000-0002-1998-2564

DOI: 10.32702/2306-6814.2021.4.56

КОМПОНЕНТИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Y. Neustroiev,
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Economic theory
and financial economic security, Odessa National Academy of Food Technologies

COMPONENTS OF ECONOMIC SECURITY OF THE STATE

У статті розглядається проблема виділення компонентів економічної безпеки. Вона загострилася у зв'язку з суперечливими трендами, котрі реалізуються у сучасному глобалізованому світі. Світова економічна криза, спричинена серед іншого коронавірусної пандемією та глобальною перебудовою економічної системи, примушує задуматися про формування деталізованої концепції економічної безпеки. Автор вважає, що вона має ґрунтуватися на чітко визначених компонентах системи. Проаналізовано основні концепції компонентів економічної безпеки, котрі є загальноприйнятими у науковій літературі. Розкрито теоретичні основи економічної безпеки держави та подано авторське розуміння її компонентів. Серед іншого вказано на специфіку розвитку економічної теорії в Україні, яка до сьогоднішнього часу страждає на знеособлення економічних процесів. Охарактеризовано можливості для ефективної оцінки стану компонентів системи економічної безпеки. Зосереджено увагу на важливих елементах економічної безпеки та сталого розвитку: 1) захищеності; 2) науково-технічному розвитку; 3) ролі держави у забезпеченні стабільного розвитку економічної системи. Встановлено, що компоненти системи економічної безпеки гармонійно взаємодіють між собою у ситуації, коли нормативно закріплені критерії економічної безпеки країни та ідентифіковані та оцінені негативні фактори, котрі деструктивно впливають на економічну систему. Зроблено висновок, що компонентами системи економічної безпеки виступають економічні структури та процеси, які дозволяють економіці стабільно розвиватися, зберігати стійкість під впливом несприятливих факторів. Автор висловив думку, що економічна незахищеність робить людей менш інноваційними, оскільки населення стає більш вразливим на багатьох рівнях економічного життя.

The article considers the problem of defining components of economic security. It has been exacerbated by conflicting trends in today's globalized world. The global economic crisis, caused, among other things, by the coronavirus pandemic and the global restructuring of the economic system, makes us think about the formation of a detailed concept of economic security. The author believes that it should be based on clearly defined components of the system. The basic concepts of components of economic security, which are generally accepted in the scientific literature, are analysed. The theoretical foundations of economic security of the state are revealed and the author's

understanding of its components is given. Among other things, the specifics of the development of economic theory in Ukraine, which still suffers from the depersonalization of economic processes, are pointed out. Possibilities for effective assessment of the state of components of the economic security system are described. The focus is on important elements of economic security and sustainable development: 1) security; 2) scientific and technical development; 3) the role of the state in ensuring the stable development of the economic system. The author pointed out that the process of globalization in recent decades has been largely stimulated by the growth of transport and communications at all levels – local, regional, national and international. The rapid and steady growth of the movement of people and goods around the world has stimulated economic activity and significantly contributed to the growth of prosperity experienced by many societies. It is established that the components of the economic security system interact harmoniously with each other in a situation where the criteria of economic security of the country are normatively established and negative factors that destructively affect the economic system are identified. It is concluded that the components of the economic security system are economic structures and processes that allow the economy to develop stably, to maintain stability under the influence of adverse factors. The author believes that economic insecurity makes people less innovative as the population becomes more vulnerable at many levels of economic life.

*Ключові слова: економічна безпека, компоненти, загрози, учасники економічних відносин.
Key words: economic security, components, threats, participants in economic relations.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ

Фундаментальні процеси, що відбуваються у сучасному економічному житті як у нашій країні, так і світовому масштабі, примушують знову і знову звертатися до розгляду глибинних проблем економіки. Насамперед це стосується до проблеми економічних загроз. Очевидно, що такі загрози, соціально-економічні кризи та питання стабільного розвитку завжди є актуальними проблемами для економічної науки. У складних умовах її розвитку у нашій країні відбувається поступове збільшення інтересу до розробки теоретичних проблем, пов'язаних з питаннями економічної безпеки. Водночас досить часто дослідницька думка повертається до ідей, які були відкинуті раніше, знаходить у них сильні сторони, котрі заслуговують на подальший розвиток. Ще однією обставиною, яка значно активізує проблему економічної безпеки є певна специфіка розвитку економічної теорії у нашій країні, яка до нещодавнього часу характеризувалася помітним перекосом у бік знеособлення економічних процесів. За радянських часів вчені намагалися розглядати економічні та виробничі відносини у суспільстві осмислюючи носіїв цих відносин — людей та інших реальних економічних агентів лише як виразників класових інтересів та відповідної свідомості. Людина при цьому розглядалася не як фактичний суб'єкт економічної системи, наділений волею і можливістю приймати конкретні господарські рішення, а як пасивний носій тієї чи іншої соціально-класової ролі.

На сучасному етапі актуальність проблем, присвячених дослідженню економічної безпеки держави, не

викликає сумнівів, бо її вирішення уявляється одним з головних складових соціально-економічної стратегії розвитку України. Заходи, що здійснюються державними органами для забезпечення стабільного розвитку ринкової інфраструктури, забезпечення структурних реформ, стимулювання окремих галузей та секторів ринку, тісно пов'язані з системою економічної безпеки. Водночас необхідно констатувати, що до сьогоднішнього дня не сформовано єдиного розуміння компонентів економічної безпеки. Відносини між економічними акторами, котрі складаються в процесі виробництва різноманітних благ, їх розподілу, продажу і кінцевого споживання, на нашу думку, виступають субстратом на якому вибудовується система економічної безпеки. Слід враховувати, що дана система має два рівні: 1) макроекономічний, на якому розбудовані великі господарські системи та взаємодіють економічні суб'єкти на рівні держави; 2) мікроекономічний, який є рівнем утвореним з невеликих суб'єктів економічної системи, а також процесів та явищ, що виникають у процесі господарювання на цьому рівні.

Крім всього вищевикладеного, проблема економічної безпеки набуває актуальності у зв'язку з досить суперечливими тенденціями та подіями, котрі останнім часом набрали силу у сучасному глобалізованому світі. Світова економічна криза, спричинена різноманітними факторами, у тому числі пандемією коронавірусу та глобальною перебудовою економічної системи, примушує задуматися про формування деталізованої концепції економічної безпеки. Вона має ґрунтуватися, на нашу думку, на чітко визначених компонентах системи.

ОГЛЯД НАУКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

У західних країнах проблема виділення компонентів системи економічної безпеки привернула увагу багатьох дослідників. Серед них можна назвати А. Кейса, Р. Тімошуніне, Г. Андрусеака, М. Кахлера, Б. Бузана, Д. Болдвіна, Б. Буотіна, Р. Хофа, К. Кулі, Л. Інфанта, Дж. Мортон, Г. Медіну.

Досить серйозно підходять до вивчення згаданої проблеми російські вчені: Р. Дронов, А. Жигунова, О. Ляшенко, А. Клімонова, О. Пороховський, В. Сенчаго, О. Татаркін. Очевидно, що серйозна залежність російської економіки від світових цін на паливо, слабка диверсифікованість економічної системи робить її дуже вразливою, не дозволяє зберігати макроекономічну стабільність у цій державі. Це викликає неабиякий інтерес до питань економічної безпеки.

Теоретичні та деякі практичні аспекти економічної безпеки України дослідили Л. Абалкін, І. Бінко, В. Богомолів, З. Варналій, О. Власюк, В. Геєць, О. Царенко. У вивченні компонентів економічної безпеки зробили внесок такі українські вчені: Р. Дацків, В. Косевцова, Ю. Макогон, С. Мочерний, С. Пирожков, В. Шлемко, З. Варналій, Т. Васильців, О. Власюк, Е. Лібанова, Г. Пастернак-Таранушенко, А. Сухоруков, В. Мартинюк, Ю. Лаврова та ін.

Український економіст Д. Гордієнко обґрунтував тезу про те, що економічна безпека держави визначається станом продуктивних сил і соціально-економічних відносин, а також масштабами імплементації науково-технічних інновацій. Крім цього, велику роль відіграє структура зовнішньоекономічних зв'язків. На його думку, можна стверджувати, що матеріальну основу економічної безпеки держави становлять розвинені продуктивні сили, здатні забезпечити розширене відтворення та цивілізоване життя громадян [1].

На переконання Л. Гнилицької, адекватно оцінити стан економічної безпеки можна ґрунтуючись на багатофакторному підході, бо, оперуючи невеликою кількістю навіть досить вагомих показників неможливо об'єктивно оцінити безпеку функціонування економічної системи [2, с. 56]. На нашу думку, слід погодитися із даною тезою, так як в дійсності комплексний підхід до економічної безпеки є більш продуктивним.

Л. Донець зазначив, що одним з факторів, котрі негативно впливають на систему економічної безпеки, є невизначеність. Він розумів під цим поняттям неповноцінність чи неточність інформації про умови господарювання, у тому числі пов'язані з ними витрати і фактичні результати. Невизначеність обумовлена можливістю виникнення у ході реалізації конкретного проекту несприятливих ситуацій та наслідків. Вона характеризується наявністю економічних ризиків і потребує урахування, котре здійснюється трьома способами: перевіркою стійкості розробленого проекту (програми); коригуванням параметрів проекту та економічних нормативів; формалізованим описом невизначеності [3, с. 102].

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є розкриття сутності компонентів системи економічної безпеки.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Економічна свобода не може існувати, якщо не існує певного рівня базової економічної безпеки. Західні дослідники впевнені, що кожна людина має право на базову безпеку, яка є не просто обмеженням негативних ризиків, а означає обмеження невизначеностей, з якими стикаються люди у своєму повсякденному житті. Це також означає забезпечення соціального середовища, в якому люди відчують, що вони належать до низки спільнот і мають чесну та гарну можливість жити та гідно розвиватися. Такий розвиток, як декларує Міжнародна організація праці, має здійснюватися на основі праці. Цілком зрозуміло, одним з факторів низької економічної безпеки є бідність. Вона нерідко поєднується із нерівністю доходів. Економічна незахищеність робить людей менш інноваційними і зменшує об'єм продуктивних варіантів ризику, оскільки населення стає більш вразливим та втрачає віру у можливість досягнення матеріального благополуччя [4, с. 4].

Основна безпека повинна охоплювати, на думку експертів Міжнародної організації праці таке: 1) позбавлення захворюваності — вільне та безпечне суспільство може бути визначене як таке, в якому всі групи мають однакову свободу від захворюваності (або однаковий ризик захворіти або потрапити у небезпечну для життя подію); 2) свобода від різноманітних страхів, у тому числі, страху голоду, безробіття, бідності; 3) контроль власного розвитку — здатність здобувати освіту та приймати самостійні рішення; 4) стійка самоповага [4, с. 3—5].

Як бачимо, концептуалізувати та формалізувати економічну безпеку нелегко. Її вимірювання вважається на сьогоднішній день досить складним процесом. Розробка заходів національного рівня безпеки критично важлива для того щоб: 1) оцінювати та порівнювати рівні безпеки; 2) відслідковувати зміну структури безпеки; 3) контролювати та оцінювати вплив соціальної та економічної політики. У глобалізованому світі, де зростає кількість держав, транснаціональних корпорацій та різних міжнародних організацій, а також зростає взаємозалежність, економічна безпека вже не є питанням, яке стосується лише внутрішньої державної політики. Певною мірою економічна безпека стала фактором стабільності всього світу. У результаті, економічний вимір набув зростаючої ролі в політичних дискусіях сьогодні [5, с. 26].

Західний дослідник Х. Несадурай пропонує комплексний підхід до концепції економічної безпеки для врахування важливих соціально-економічних аспектів. Різноманітні проблеми економічної безпеки обумовлені труднощами сталого економічного розвитку як засобу сприяння соціально-економічному прогресу [6, с. 8—9].

Геоекономіка сьогодні часто замінює геополітику і стає ключовою проблемою головних дійових осіб на міжнародній арені [7, с. 4]. Значні економічні зміни у багатьох країнах, посилення глобалізації, зростання економічної взаємозалежності, технологічний розвиток та ІТ-революція призвели до розширення концепції економічної безпеки. Попри процес глобалізації та ерозії державних інституцій, завдяки появі нових міжнародних суб'єктів, держави та уряди залишаються ключови-

ми постачальниками економічної безпеки. Через формування нового міжнародного середовища їм доводиться активно співпрацювати між собою, з регіональними та глобальними суб'єктами, розвивати економічні структури, щоб протистояти викликам, які накладають нові загрози. Економічна безпека стала важливою, динамічною та складною концепцією, яка повинна бути ефективним інструментом у руках міжнародного середовища [8].

Індекс економічної безпеки (ESI — Economic Security Index) — це новий спосіб вимірювання економічної безпеки, призначений для стимулювання досліджень та аналізу економічних процесів. Він заснований на визначенні економічної безпеки та на даних, що дозволяють відстежувати економічні обставини людей протягом тривалого часу. ESI відкриває нову перспективу щодо розподілу та розвитку економічної безпеки. Система її компонентів розуміється розробниками даного індексу як міжнародна та враховує широкий спектр показників, хоча частина з них може не відповідати специфіці окремої країни. Її перевагою є те, що вона значно спрощує порівняльний політичний та економічний аналіз, сприяє імплементації кількісного підходу до прийняття рішень на основі досвіду та статистичних даних. Цей індекс враховує важливі компоненти економічної системи: екологічний стан тієї чи іншої країни, ефективність державного управління, економічне зростання [9].

На думку американських вчених, застосування ESI сприяє укріпленню національної безпеки двома основними способами: 1) формує уяву про ступінь економічної безпеки, за якого громадяни зазнають економічних втрат без належного фінансового захисту; 2) доводить, що можна ефективно оцінити економічну безпеку, використовуючи статистичні дані. Трьома ключовими детермінантами економічної безпеки, на яких зосереджений даний підхід, є зменшення доходів родини, стрибки витрат на лікування та фінансова можливість сім'ї компенсувати ці збитки.

Енергетична безпека уявляється ще одним важливим виміром економічної безпеки. На думку американських експертів, вона є гарантією безперебійного постачання енергії за доступною ціною з урахуванням екологічних проблем [10]. Останнім часом у світі можна спостерігати енергетичну незахищеність багатьох країн. Поняття енергетичної безпеки як частини національної безпеки вчені досліджують з трьох точок зору, які є стратегічними пріоритетами: 1) залежність від внутрішньої енергоефективності; 2) перехід до альтернативної енергетики; 3) створення сильного громадянського, ділового та політичного керівництва для швидкого впровадження необхідних змін, що зможуть забезпечити енергетичну та національну безпеку країни [10].

Процес глобалізації останніх десятиліть значною мірою був стимульований зростанням транспорту та зв'язку на всіх рівнях — місцевому, регіональному, національному та міжнародному. Швидке та стійке зростання руху людей та товарів у всьому світі стимулювало економічну активність і суттєво сприяло зростанню рівня процвітання, яке переживають багато суспільств. Однак зворотна сторона медалі полягає в тому, що інтенсивний рух товарів та людей через кордони призвів

до зростання зловживань через крадіжки, шахрайство, торгівлю людьми та тваринами, наркотрафік тощо. Така обставина створила серйозний тиск на уряди та змусила їх витратити великі кошти для здійснення більш пильного моніторингу [11, с. 18—22].

Серйозний доробок щодо проблем економічної безпеки створено російськими вченими. У російській науці загальноприйнятим вважається підхід, за якого економічну безпеку розглядають як необхідну складову національної безпеки. При цьому до національної безпеки зараховують демографічну, екологічну, політичну, оборонну, соціальну, інформаційну та духовно-моральну безпеку. Такий підхід є досить зручним з точки зору управління та державного регулювання. Його також дотримуються законодавці Російської Федерації. Вважається, що між станом економічної безпеки окремих регіонів та держави у цілому існує чітко визначена пряма лінійна залежність. Російські вчені досить продуктивно користуються зазначеним підходом у своїх дослідженнях. Вони серед іншого вказують на те, що у сучасних умовах розвитку світової економіки глобалізаційні процеси виступають у якості каталізатора підвищення рівня мобільності економічної системи.

Російська дослідниця Т. Феофілова висловила думку, що система економічної безпеки включає в себе: термінологічний апарат; об'єкти економічної безпеки; суб'єкти негативного впливу; механізми, інститути та організаційну структуру забезпечення економічної безпеки [12, с. 245]. З її точки зору, науковий потенціал теорії економічної безпеки полягає у викладі поглядів на обґрунтування об'єму участі держави в економічній та соціальній діяльності. У цій теорії критерієм безпечного стану соціально-економічної системи виступає ступінь задоволеності потреб населення, котрі мають задовольнятися виходячи з можливостей економіки, а також стану її розвитку [12, с. 348].

Економіка, на думку І. Давиденко, може зростати лише на базисі лібералізації економіки, знищення різноманітних бар'єрів у переміщенні факторів виробництва, імплементації інновацій, уніфікації споживачьких настрів, створенні єдиного інформаційного простору. Парадоксально, однак усе це призводить до швидкого обміну економічними проблемами між економічними системами різних країн посилює дезорганізацію міжнародної системи безпеки [13, с. 8].

Російський експерт з економічної безпеки Г. Васил'єва виділила ряд важливих елементів економічної безпеки та сталого розвитку: 1) захищеність, готовність, імунітет держави в цілому 2) суверенітет і незалежність; 3) стабільність, стійкість, збалансованість економічної системи; 4) матеріальне благополуччя народонаселення; 5) оновлення, удосконалення технічного розвитку економіки та державного управління; 6) розвиток, прогрес, модернізація, трансформація науки, а також державної політики, інститутів влади та економічної системи; 7) здатність, можливість, конкурентоздатність національного господарства; 8) результативність ефективності економічної системи; 9) сукупність, цілісність геополітичного та економічного простору; 10) гармонійність природної та соціальної систем [14, с. 11].

Очевидно, що концепція Г. Васил'євої є досить логічною та продуманою. Однак слід відмітити і її серйоз-

ний недолік: в одному компоненті об'єднуються різно-
рідні елементи соціально-економічної системи, хоча це
надає даній схемі комплексності. Фактично, поняття
економічної безпеки трактується як результат держав-
ного впливу на формування умов стійкого розвитку еко-
номічної системи. Серед важливих ідей зазначеного
дослідника слід також навести думку про те, що наука
повинна сприйматися як важливий компонент моделі
стійкого розвитку. Цю тезу аргументовано тим, що на-
ука має особливе значення у створенні технічного ба-
зису для трансформації економічної системи. Крім того,
науково-технічний потенціал є напроцуд важливим для
функціонування національної економіки. Саме тому
формування ефективної системи економічної безпеки
неможливе без створення умов випереджаючого роз-
витку науки та техніки. З цим нам можна повністю пого-
дитися.

З. Хусаїнов запропонував підхід до виділення ком-
понентів економічної безпеки, який можна назвати діалек-
тичним. Він вважає, що немає сенсу вести мову про
компоненти економічної безпеки у відриві від небезпек
та загроз, які приходять як зовні, так і зсередини су-
спільства. Під загрозою він розуміє такі зміни у зовніш-
ньому чи внутрішньому середовищі суб'єкта, котрі при-
зводять до небажаних змін. Дослідник класифікував
загрози за різними критеріями, виділивши внутрішні та
зовнішні, потенційні та реальні, цілеспрямовані та
стихийні, безпосередні та опосередковані і т. д. [15,
с. 87—88].

Фактично компоненти економічної безпеки, виділені
вищезгаданими вченими у З. Хусаїнова розглядаються
у якості предметів загроз. Він розділяє їх на три класи:
1) об'єкти; 2) якості та процеси; 3) відносини та взає-
модії. У якості об'єктів виступають індивіди та органі-
зації, різноманітні економічні об'єднання. Під предме-
тами загроз маються на увазі якісні та кількісні пара-
метри об'єктів та процесів, наявність яких надає ос-
таннім визначеності, можливості виконувати ті чи інші
функції у господарській системі. Закономірно, що цей
дослідник робить такий висновок: джерелом будь-яко-
го руху, розвитку виступають протиріччя та суперечності
у різних сферах суспільних відносин. Людство, на його
думку, постійно стикається із зародженням та розвит-
ком нових протиріч. Їх особливим випадком є виникнен-
ня гіпертрофованих групових інтересів, реалізація яких
веде до безконтрольного втручання в економіку під
прикриттям суспільного блага [15, с. 89—90].

ВИСНОВКИ

Очевидно, що компоненти системи економічної без-
пеки гармонійно взаємодіють між собою коли вико-
нується декілька умов. По-перше, нормативно закріп-
лені критерії економічної безпеки країни; по-друге, іден-
тифіковані та оцінені негативні фактори, котрі деструк-
тивно впливають на систему економічної безпеки; по-
третє, економічна безпека інтегрована у якості підсис-
теми у структуру соціально-економічної системи держа-
ви. Таким чином, можна зробити висновок, що компо-
нентами системи економічної безпеки виступають еко-
номічні структури та процеси, які дозволяють економіці
стабільно та передбачувано розвиватися, створювати
необхідні умови для відтворення та матеріального і ду-

ховного розвитку населення, зберігати цінності тієї чи
іншої держави.

Література:

1. Гордієнко Д.В. Економічна безпека Росії: поняття, структура, зіставна і перспективна оцінка. URL: http://www.csef.ru/studies/politics/projects/about_national_idea/articles/905/ (дата звернення: 27.12.2020).
2. Гнилицька Л.В. Аналіз методологічних підходів до оцінки стану та рівня економічної безпеки суб'єктів господарювання / Л.В. Гнилицька // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна. — 2011. — Вип. 2. — С. 46—57.
3. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання / Л.І. Донець. — К.: Центр навчальної літератури, 2006. — 312 с.
4. Economic security for a better world. URL: <https://www.social-protection.org/gimi/gess/Ressource-PDF.action?ressource.ressourceId=8670> (дата звернення: 05.01.2020).
5. Кузнецов А.В., Тоганова Н.В., Гутник А.В. Эволюция подходов к проблемам экономической безопасности в Европе / А.В. Кузнецов, Н.В. Тоганова, А.В. Гутник. — М.: ИМЭМО РАН, 2010. — 30 с.
6. Boutin K. J. D. China's Industrial Development and Regional Economic Security. URL: www.deakin.edu.au/research-services/forms/v/7808/wps-44w.pdf (дата звернення: 15.01.2021).
7. Nesadurai H., Conceptualising Economic Security in an Era of Globalisation: What Does the East Asian Experience Reveal? / H. Nesadurai // CSGR Working Paper. — 2005. — № 157/05. URL: <http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/csgr/research/workingpapers/2005/wp15705.pdf> (дата звернення: 17.01.2021).
8. Andrusac G. Economic security — new approaches in the context of globalization / G. Andrusac // CES Working Papers. — Vol. 7. — № 2. P. 232—240. URL: https://ceswp.uaic.ro/articles/CESWP2015_VII2-AND.pdf (дата звернення: 21.01.2021).
9. Economic security index. URL: http://www.economicsecurityindex.org/upload/media/48pgplusCov_revised_Aug_4.pdf (дата звернення: 20.01.2021).
10. Economic Security Neglected Dimension of National Security? URL: <https://ndupress.ndu.edu/Portals/68/Documents/Books/economic-security.pdf> (дата звернення: 24.01.2021).
11. The security economy. URL: <https://www.oecd.org/futures/16692437.pdf> (дата звернення: 27.01.2021).
12. Феофилова Т.Ю. Экономическая безопасность в обеспечении развития социально-экономической системы региона: теория методология: дис. докт. эк. наук: 08.00.05 / Феофилова Т.Ю. — Санкт-Петербург, 2014. — 451 с.
13. Давиденко И. В. Воздействие транснациональных корпораций на экономическую безопасность страны: автореф. дис. на соискание науч. ст. канд. эк. наук: спец. 08.00.14 "Мировая экономика" / Давиденко И.В. — Ростов-на-Дону, 2016. — 25 с.
14. Васильева А. С. Обеспечение экономической безопасности устойчивого развития национального хозяйства России: автореф. дис. на соискание науч. ст.

канд. эк. наук: спец. 08.00.05. "Экономическая безопасность" / Васильева А.С. — Москва, 2013. — 25 с.

15. Хусаинов З.Ф. Механизм обеспечения экономической безопасности общества и государства в процессе создания основ рыночной экономики в России / З.Ф. Хусаинов // Ученые записки Казанского государственного университета. — 2008. — № 150 (5). — С. 86—100.

References:

1. Gordienko, D. V. (2020), "Russia's economic security: concept, structure, comparative and prospective assessment", available at: http://www.csef.ru/studies/politics/projects/about_national_idea/articles/905/ (Accessed 27 December 2020).

2. Gnilitka, L. V. (2011), "Analysis of methodological approaches to assessing the state and level of economic security of economic entities", *Naukoviy visnik Lvivskogo derzhavnogo universitetu vnutrishnih sprav. Seriya ekonomichna*, vol. 2, pp. 46—57.

3. Donets, L. I. (2006), *Ekonomichni riziki ta metody yikh vimiryuvannya* [Economic risks and methods of measuring them], Tsentr navchalnoї literaturi, Kyiv, Ukraine.

4. International Labour Organization (2004), "Economic security for a better world", available at: <https://www.social-protection.org/gimi/gess/RessourcePDF.action?ressource.ressourceId=8670> (Accessed 05 January 2020).

5. Kuznetsov, A. V. Toganova, N. V. and Gutnik, A. V. (2010), *Evolutsiya podkhodov k problemam ekonomicheskoy bezopasnosti v Evrope* [Evolution of approaches to the problems of economic security in Europe], IMEMO RAN, Moscow, Russia.

6. Boutin, K. J. D. (2014), "China's Industrial Development and Regional Economic Security", available at: www.deakin.edu.au/research-services/forms/v/7808/wps-44w.pdf (Accessed 15 January 2020).

7. Nesarurai, H. (2005), "Conceptualising Economic Security in an Era of Globalisation: What Does the East Asian Experience Reveal?", CSGR Working Paper, vol. 157/05, pp. 1—26, available at: <http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/csgr/research/workingpapers/2005/wp15705.pdf> (Accessed 17 January 2020).

8. Andrusac, G. (2015), "Economic security — new approaches in the context of globalization", CES Working Papers, vol. 7, no. 2, pp. 232-240, available at: https://ceswp.uaic.ro/articles/CESWP2015_VII2_AND.pdf (Accessed 21 January 2020).

9. Economic security index (2010), "Technical report", available at: http://www.economicsecurityindex.org/upload/media/48pgplusCov_revised_Aug_4.pdf (Accessed 20 January 2020).

10. Ronis, S. R. (2011), "Economic Security Neglected Dimension of National Security?", available at: <https://ndupress.ndu.edu/Portals/68/Documents/Books/economic-security.pdf> (Accessed 24 January 2020).

11. OECD (2004), "The security economy", available at: <https://www.oecd.org/futures/16692437.pdf> (Accessed 27 January 2020).

12. Feofilova, T. Yu. (2014), *Ekonomicheskaya bezopasnost v obespechenii razvitiya sotsialno-ekonomicheskoy sistemyi regiona: teoriya metodologiya* [Economic security in ensuring the development of the socio-economic system of the region: theory methodology], Moscow, Russia.

13. Davidenko, I. V. (2016), *Vozdeystvie transnatsionalnykh korporatsiy na ekonomicheskuyu bezopasnost strany* [Impact of transnational corporations on the economic security of the country], Rostov-on-Don, Russia.

14. Vasileva, A. S. (2013), *Obespechenie ekonomicheskoy bezopasnosti ustoychivogo razvitiya natsionalnogo hozyaystva Rossii* [Ensuring the economic security of sustainable development of the national economy of Russia], Moscow, Russia.

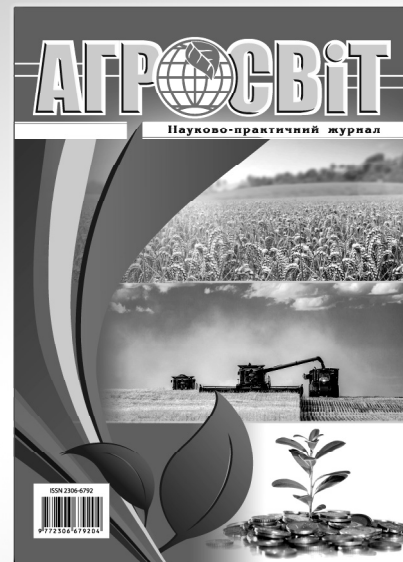
15. Husainov, Z. F. (2008), "The mechanism for ensuring the economic security of society and the state in the process of creating the foundations of a market economy in Russia", *Uchenye zapiski Kazanskogo gosudarstvennogo universiteta*, vol. 150 (5), pp. 86—100.

Стаття надійшла до редакції 16.02.2021 р.

АГРОСВІТ

www.agrosvit.info

Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292